

Иван Новчић
ЉУБАВ У ХАЛДЕРНУ

Библиотека *ИЗБОР*
књига трећа

Уредник

Александар Марић

Иван Новчић

ЉУБАВ У ХАЛДЕРНУ
Избор из поезије

Поетикум, 2021.

ПЕВАЊЕ ИЗ КАВЕЗА ИЛИ ГАЛИЦИЈА ПОД ВОДОМ

*Ја видех Троју, и видех све.
Море, и обале где лотос зре,
и вратих се, блед и сам.
На Итаки и ја бих да убијам,
ал кад се не сме,
бар да запевам
мало нове песме*

Милош Црњански

Иван Новчић припада оној групи генерацијских песника која је, усред спољних фактора, са релативним закашњењем ступила на књижевну сцену. Много је разлога за то, али главни је рат, или боље рећи ратови, који су се дешавали на нашим просторима управо када су генерације седамдесетих требале да се појаве са својим првим радовима, а неки и са својим првим књигама. И док се у време деведесетих објављују капитална и завештајна дела, тада зрелих писаца, ова генерација се тешко извучила из војничке униформе, као из тесне змијске коже, и улазила у промењени свет за који их родитељи и учитељи нису припремили: свет турбо-фолк културе, дроге, трговине оружјем, шверца сваке врсте, политичких неслобода, превирања, егзистенцијалне неизвесности, урушавања система... Зато се и Новчићева прва књига *Ампутација душе* појављује тек 2003. године. И зато се Радивоје Ђоковић у рецензији ове збирке песама пита како то може да се пева о ампутацији, да ли се може уопште певати о било каквој ампутацији?

- *Намеће се друго питање: откуда оволико горчине, јада, патње, бола, неразумевања средине, неспоразума са собом и средином и то у великом дијапазону: од љубавних јада, преко филозовских питања шта је шта, ко је ко, до родољубивих и социјалних проблема који су неминовно присутни у свести младих људи,* пише Радивоје Ђоковић и не престаје са запитаношћу и даље у тексту у коме, по анализи поезије, поново каже да је оно што њега занима откуда оволико мрачан, облачан, готово морбидан тон код човека на почетку живота.

Сама запитаност некадашњег песниковог професора као представника старије генерације, изражава неразумевање средине за проблеме, тада наступајуће генерације, а то неразумевање била је у ствари искра или сила која је захтевала објашњење и певање о ампутацији душе и о тајнама невидљивог и видљивог страдања.

Друга Новчићева књига *Шифарник страдања* која је изашла 2008. не носи тако језив наслов као претходна, али самим насловом претендује да буде кључ, разрешење траума рата (грађанског) и хаоса, вакуума који се јавио уочи нове војне (бомбардовање СРЈ). При томе, он није глас који ружи своју отаџбину, или се одриче свога народа и његове културе. Напротив, у његовим песмама, иако натовареним болом и страдањем сваке врсте, провејава осећање родољубља. Песник Градимир Цветковић се над овом књигом пита:

- *Да ли је генерација, коју аутор сматра већ изгубљеном појела саму себе? Јесу ли завршили на трпези балканских богова или још увек лутају као изгубљени пук Милоша Црњанског, пук који бди на*

границама, у магли ојађене земље које више нема? Не лута ли то аутор балканским сокацима тражећи своју отаџбину и геометре да му премере дедовину?

Након покушаја дешифровања, као да наступа период акумулације. До следеће песничке збирке пролази пуна деценија. У тој деценији Новчић је заузет другим књижевном жанровима, прозом и есејстиком, која му је дала више простора да многе започете теме и енигме разреши. Књига *После потопа (2018)* открива нам да је Новчићев израз сазрео и да је његова мисао изашла избрушена и зрелија. У међувремену, ратни потоп сменио је други, транзициони, глобални.

- Потопом је одређено место и време страдања, наше скорашње време из којег су преживела тела субјектата, „каљавих од муља“, опрана шмрком крви наместо водом. Из једног потопа ушло се у други и Новчићева збирка песама управо то и приказује – како изгледа овај савремени потоп – и – зашто је до њега дошло или које су то тачке иницијације потопа, стубови потопа једног друштва – каже Милица Миленковић у рецензији која прати ову књигу да би на крају своје анализе констатовала да књижевник Иван Новчић тренутно брани неколико фронтова наше књижевности: есејистику, прозу и поезију и да овом збирком потврђује своју ревност у књижевности и приказује себе као још једног од наших значајних књижевника средње генерације остајући својим стихом оригиналан у сваком погледу, а са друге стране придружујући се својој генерацији у доменима преиспитивања стварности и српског књижевног и културног идентитета.

Поред преиспитивања у својој поезији Новчић улази овом књигом у сферу која би се могла дефинисати ангажованим изразом и зато Иван Рајовић наглашава:

- Новчићеве песме су својеврсни рапорти, или извештаји из свакодневице, речени употребљивим и свима нам добро знаним језиком, огољене а зналачки одабране и сведене сличице злехудог нам живота који нас гуши уместо да нас подстиче на лет и све оно што лет чини чаробним и свепрожимајућим доживљајем, примећује Рајовић и наглашава да су оне минијатуре глобалног суноврата којима се нема шта додати, нити на било који начин кориговати и оне функционишу само такве какве јесу, на моменте болно сурове, убитачно отрежњујуће, саркастичне али истовремено и фактичке и фактографске реминисценције са поентом, које остају као својеврсни запис о времену садашњем и тренутку потопа, односно постпотопског ништавила.

Ова, може се рећи, преломна књига-прекретница у Новчићевом стваралаштву је писана редуковано у односу на поезију претходне две књиге, веома уздржано, са делимичним остацима експлозија и имплозија из раније фазе. Смирено говори о последицама рата, али не и безосећајно, на махове просијавају и бисери духовности, а све обавијено још увек суровом реалношћу. Јер код њега не сија сунце, нема птичица, реке, жубора, нема слика среће; ако их има само су предигра за коначну слику суноврата или гађења. Личности из његове околине претворене су у архетипове, нема савршених, нема здравих, нема испуњења очекивања, љубав је срозана, подземље

настало наносом муља великог потопа који је у ствари дух времена. Муљ и глиб из кога покушава песник да пева и да се одвоји од осталог крекетавог соја који поје хвалу муљу и великом шарану или можда сому, господару каљуге. А када зарони, Новчић трага као форензичар за костима или остацима душа потопљених и проналази свете мошти Милице Ракић и Слободана Стојановића. Осећа се сувишно у добу демократије и бордела, док таксиметар откуцава, тражећи загрљај у собама празним, у ћутању изазваном неочекиваним следом догађаја.

До следеће збирке *Галиција и друге шуме* (2019) није се чекало много; у њој већ прочишћеним изразом песник пева отворено о свему и смело се позива на Црњанског, на његову лирику Итаке, без бојазни да буде протумачен као епигон. Он се поред смелости да се позове на једног од наших највећих песника у овој књизи обраћа и савременицима на веома отворен, експлицитан, а понегде и бруталан начин одређујући се према њима, било са пијететом било са гнушањем. Неке од песама су и праве расправе на књижевне, али и на некњижевне теме. Да је ова књига била још један корак ка усавршавању и дефинисању песничког израза потврђује и Надежда Пурић Јовановић у својој рецензији.

- Најновија песничка књига Ивана Новчића сведочи о стваралачком усавршавању основних поетичких ставова изнетих у претходној збирци. Док После потопа говори о различитим појавама у нашем друштву на критички начин, а често и са тоном јетке сатире, Галиција и друге шуме изоштрава фокус на две теме које се међусобно преплићу и услов-

љавају једна другу, а то су: књижевност, а са њоме и актуелна поетска сцена; и искуство рата, о коме се у нашој књижевности врло ретко говори. Песнички лик и даље је огорчен и саркастичан, али сада критици друштва додаје и искуства из сопствене прошлости. Иако им је речник непосредан и недвосмислен, нове песме имају нешто облије ивице. Дате су у много личнијем тону и говоре добрим делом о интимнијим, унутрашњим пределима, примећује Надежда Пурић Јовановић да би у закључку изнела суд да је књигом *Галиција и друге шуме* аутор исказао дубоко поштовање према традиционалним вредностима наше поезије и одао почаст великом песнику у чијим књигама чита, као да чита из *Вечитог календара*, и ово наше време.

У књизи *Галиција и друге шуме* постоји и наговештај нових Новчићевих певања и то песмом *Хостел у Баварској* у којој песник слика прве сусрете са проблемима економске миграције. Та тема је централна у његовој петој књизи песама *Песме о кавезу (2020)*. То је књига ангажованих песама подељена у циклусе, као и раније књиге, уводи нас у токове живота у поетском простору који аутор дефинише као кавез. У њему се преплићу мотиви економских миграција и уздржаног комфора у којем савремени човек битише. Новчић залази дубоко испод коре, наизглед, уређеног друштва и експлицитно сведочи његове дамаре. Он је очевидац и актер, али и (не)заштићени сведок кризе друштва и саме културе. О овој књизи аутор се успешно изразио у форми поеме, јер је тема коју је разрадио захтевала више везаних певања. Он у поеми *Ситан кавез*, уз јак ритам и силовиту и брзу смену догађаја и актера,

читаоца увлачи у економско-мигрантску авантуру којој није до краја известан крај. Целу књигу прожима тај осећај кавеза, наметнутог и самонаметнутог у јурњави за материјалним благодетима које нас затрпавају у друштву у коме је најпожељнији вид човека потрошач. У овој књизи као да јењавају ратне и поратне теме, али борба је и даље присутна, и то у најважнијем сегменту човековог идентитета.

У књизи која носи назив *Кајафин избор (2021)* налазе се песме из последње објављене збирке у којој он наговештава испуњене и разрешење свих задатих и наговештених тема. Ту је разговор са књижевним претходницима и савременицима, духовна размишљања, загледаност, у исто време, и у претке и у потомке, што дозвољава ауторова животна доб, као наставак исписивања својих помисли и маркирање друштвених гигања.

Овај избор доказује да многи фактори, који су негативно утицали на развој песничке речи и довели је на маргину друштвених збивања, не могу да зауставе песников дух и песме које захтевају да се кроз њега испевају. Ма колико оне биле горке и тешке оне имају своје место и своје читаоце на које чекају међу овим корицама. Иако савременици немају довољно слуха за њих, парафразираћу Жана Делеза, стварамо их за нека нова поколења која ће тражити одговоре као и наша генерација. Претходне генерације оставиле су одговор, а ево и наша даје свој на овај непосредан и ангажовани начин, како само Иван Новчић то зна и мора.

Александар Марић

*У конкретним тренуцима
ратник увек има
нешто конкретно
макар на леђима
то се не дира...*

Небојша Васовић

ПЕСМЕ О КАВЕЗУ (2020)

УРА! УРАНИЈУМСКА ПЕСМА

Попраши ме уранијумом
Чистим, богато опремљеним
Оним што се у малим бочицама крије.

Немој да ми сипаш на главу
Нешто благо и танано, разређено
Да не пролупам заглупљен
Пред претанком силом.

Силуј ме бомбама, просветли и бичуј
Протонима, научи ме
Да се распадам у лонцима
Где се кувају слободе.
Волим кад си груб.

Само тако бићу Европљанин
Добра мета и грађанин света.

Бодоваћу кости седамдесет деветоро деце.

И сушићу сузе
далеко од света
далеко од људи.

КУСО И РЕПАТО

Петеру Хандкеу

Кусо и репато
Страни и завичајни
Сунчеве пеге хушкају на нас
Не стижемо да бранимо бојиште
Свакога дана пада нам по један град.

На наше положаје пуцају из примирја:
У сваки освит европског јутра
По један Србин баца пушку
И бежи на страну непријатеља.

А онда изнебуха
У српском рову
Један Шваба
На главу ставља шајку
Када је све стало
Заоштреним пером
По лажима рафалом.

Хеј, Шваба на нашој страни?
Ко је то могао да претпостави?

Запрљани Дунав на извору
У Србију носи чистине
Јуродиве истине
Истине.

МЕЛИЕЋА У ДЕЦЕМБРУ

Ветар се увлачио у реуматичне кости
Јетке и туробне дријаде походиле су нас
Тих дана.

Личили смо на рециклиране урме
И разговарали о прошлости
Моја драга и ја

Чим помену смо будућност
Некако нам беше лакше

Хајдемо преко мора
Рече она одједном
Можда тамо има копна
Са њим је увек неизвесно

НЕМИ КОКОТ

Нем као кокот
Након јутарње шизофреније
Замишљао сам како улазим у њу
Док обријана седи полугола на умиваонику.

Била је жена адвоката-скота.
Жалила се да га нема по неколико дана
Јер је стално парничио
И туђе жене свлачио.

Тешко да може да се објасни тврдоћа тих дана
У мојим панталонама
Када сам гледао како утегнута
Са лицем боје меда
Нашом улицом шета.

Лепша је била од ћерке
Аеросмит фронтмена.

Био сам близу да излечим њену усамљеност
Недостајало ми је оно случајно.

Био сам близу и острва Комино
Тог децембра
Могоа да уђем тихо
Али само сам прошао
Пребацивши поглед на другу страну.

ВЕЛИКА ДЕЛА

Никада нисам сматрао
Да сам рођен за велика дела
Уосталом, и Хитлер је сматрао да је рођен
Да промени свет.

Као дечак себе сам увек видео на чамцу
На обали сиротињске Сицилије
Или негде у Мексику
На нетакнутој плажи Зихуатанеја
Са осмехом на лицу
Поред њених фино негованих пета
Како чистим тек уловљене рибе
Од крљушти, шкрга и црева.

Онда је дошла олуја
Ту, где сам рођен
Увукла се под нокте
Носимо је као бродови морске болести.

И ево, ја од тада пишем.
Мало пишем
Мало цепам хартију
Па у наступима беса
Све то згужвам и спалим.

Песме су моје крезаве бештије
Са ломаче утекле вештице
На плажама Венере.

ИСКУСТВО КАВЕЗА

1.

Трећи дан како ме жига
Испод десног ребарног лука
И како ме боли чеони део главе
А послове нисам завршио,
Башту нисам залио, нити мачке нахранио.

Гле, смрт је, изгледа, близу
Или је то само хистерија
Умишљеног уметника:
Песници воле да пишу о смрти,
Да се умиљавају
Као да им је сестра од тетке.
Један песник умирао је кроз целу књигу:
Пре него што умрем (бла, бла, бла),
Певао је он.
А био је живљи од свих
Који су то срање читали.

Пита ли се неко
Како је у последњим издисајима,
Има ли болова и страха
Или све једноставно личи
На вечерње тонуће у сан?

2.

У данима када бих обилно хранио нашу мачку
Знала је шапом да туче своје младунче по глави
Градећи тако жицама
Недодирљиви простор супериорности.

То ме је подсетило на зле чике
Који су у данима када су отварали
Пацифистичке фондове истовремено
Подгрејавали ратове у Палестини и на Косову.

Схватио сам тада: време је да учим од најгорих.

3.

Они који ништа нису знали о поезији
Знали су да нешто пишем.
Никада их није занимало шта то пишем,
О чему пишем, него су стално запиткивали –

Е, а какав је онај рошави?

Шта знам, нисам ја књижевни критичар,
Знао бих да одговорим..

Ништа се није променило.
Рошави и даље добија награде,
Слика се, јебе, путује.
Скоро да нико не зна шта он то пише.

Данас, чим у кафани заподенемо разговор о поезији
Они опет по старом:

Е, а какав је онај рошави?

4.

Село у којем је српски сељак
Спасио дечака од нациста
Зове се Манђелос.

Спавао сам у њему на душеку
Када су рекли да Југославије више нема
И свој задатак испунили.

Дечак је порастао
И данас га прекрштава у Мађало
А ја сам се тамо први пут прекрстио
Знајући да више никад нећу спавати
На такој мекој подлози.

5.

Како смрди тај човек!
Каже један песник за другога
Док му је био у посети
(занимљиво је да је тај други песник одличан,
један од ретких из млађе генерације
који поседује позитивно лудило
Попишкује каду, тврди први песник,

Врши нужду у лавабоу,
А прљаве гаће му окачене уместо пешкира.

Једино му је библиотека чиста
Као санитетско возило донирано из Шведске.

МУЗИКА ЧЕТИНАРА

Не мораш да познајеш ноте и акорде
Да би схватио чари музике
Нити да разумеш диригентску палицу
Старих мајстора

Довољно је да станеш испод четинара
Једног фебруара
Чућеш како се дур и мол
Удружују у твојој самоћи
И певају
Као да бола никад није било.

СТОПАЛА

Посматрам стопала свог сина.
Имају сличности
Са стопалима његовог деде и ујака.
Чланковита, заобљена, крупна.
Њихов пут
Не зависи много од мене.

Замишљам их у мојим чизмама
За један број веће
Које су одавно окачене о клин
Неподмазане и прашњаве
И најежим се на трен.

Пожелим да су у некој лакој обући
Да не газе трнолика места
Да остану слободна и нежна
Као у овој топлој соби
Где је случајно једне ноћи
Заспао поред мене.

ЕПИЛОГ

(34 минута)

Гледао сам порно филм
У коме набилдовани тип покушава
Да смести свој уд
У извајану црнку са плавим очима.
Његово колосално тело
Није било пропорционално
Његовом сунђерастом ткиву
Које је млатарало
Као жвакаћа гума испод школске клупе.
Зато га је она 17 минута исмевала.

И све је то толико ружно изгледало
Као када се неки трули небодер
Обруши на барокни дворац
Украшен дијамантима.

Не сећам се како се све завршило
И да ли је епилог порно филма
Био злокобан као у животу.

Знам само да му је на крају алат био сув
Као бабин дуван
Када увече припали поред фуруне.

А она се смејала и преосталих 17 минута.

КРАЈ

Када дође крај, надам се
да ме неће мрцварити приучењаци
и надрилекари
у болничкој постељи,
да ми неће по венама копати
неискусне сестре
док родбина плаче
(јер они сад постају најстарији).

Надам се да ћу, када дође крај,
у обичној шетњи по парку
са клупе од ораховог дрвета
као пикавац пасти у траву мокру,
да ће ме држати за руку деца моја
при издисају
као што сам ја оца свог,
да ћу још једном попричати
са пријатељима спреман за оне
што тамо су одавно
и да ћу се још једном нагледати
ТЕБЕ
(пре но што усним).

САДРЖАЈ

5   Александар Марић ПЕВАЊЕ ИЗ КАВЕЗА ИЛИ
          ГАЛИЦИЈА ПОД ВОДОМ

          АМПУТАЦИЈА ДУШЕ (2003)

15   ПОМИРЕЊЕ

16   КОМПЛЕКС СЕОСКОГ МОМКА

          ШИФАРНИК СТРАДАЊА (2008)

21   ЋУТАЛА ЈЕ

22   НОКТУРНО Б-МОЛ

23   ФАУСТОВСКИ

24   ПОВРАТАК

          ПОСЛЕ ПОТОПА (2018)

27   О ПИСАЊУ

28   ЗАПИС ИЗ СПАЧВАНСКИХ ШУМА

29   ПОСЛЕ ПОТОПА

30   БАШТА СМРДЉИВЕ БОЈЕ

31   ЋУТАЊЕ II

32   БОРДЕЛИ

33   МИГРАНТИ

34   ЗАПИС ИЗ СМЕДЕРЕВА

36   МИЛИЦА

38   ПОЛИТИКА И ПОЕЗИЈА

39   ДОМОВИНА

40   ЛАЗА КОСТИЋ

41   ЗАНАТ

42 ОПЕТ СУМАТРА

43 ТУЋИНА

ГАЛИЦИЈА И ДРУГЕ ШУМЕ (2019)

47 ПРОЛОГ

49 НЕ СЕЋАМ СЕ

51 ШАХ

52 ПЕТРУС

54 СНОХВАТИЦЕ

55 И ТЕ МУКЕ ДА ВИДИМО

57 БАЈКА

58 КАДА СМО СЕ ВРАТИЛИ ИЗ ГАЛИЦИЈЕ

59 ЕЛПЕНОР

60 ПОВЛАЧЕЊЕ

61 САМОЋА

62 МУЖЈАЦИ

ПЕСМЕ О КАВЕЗУ (2020)

65 УРА! УРАНИЈУМСКА ПЕСМА

66 КУСО И РЕПАТО

67 МЕЛИЕЋА У ДЕЦЕМБРУ

68 НЕМИ КОКОТ

69 ВЕЛИКА ДЕЛА

70 ИСКУСТВО КАВЕЗА

74 МУЗИКА ЧЕТИНАРА

75 СТОПАЛА

76 ЕПИЛОГ

77 ГОДИШЊИЦА МАТУРЕ

78 КЉУЧЕВИ

КАЈАФИН ИЗБОР (2021)

- 81 ДОЋИ ЋЕ НЕКИ НАРОД НОВ
- 82 КАЈАФИН ИЗБОР
- 83 ВЕЛИКИ ПЕТАК
- 84 ЋИРКЕВА
- 86 С ОНЕ СТРАНЕ
- 87 МОНТЕСКЈЕОВА АУТОБИОГРАФИЈА
- 89 ЧОВЕК ИЗ ВОЗА
- 90 ПО КВАДРАТНОМ МЕТРУ
- 91 САН МРТВОГ ПЕСНИКА
- 92 БРОДСКИ, КАФКА И ЈА
- 93 ПРЕЦИ
- 94 КАКО ПОЧИЊУ РАТОВИ
- 95 ДОРУЧАК МОЈЕ ЖЕНЕ
- 96 КОНКУБИНА
- 97 ГЕОГРАФИЈА
- 98 САВЕТОВАЊА
- 99 КРАЈ

Центар за афирмацију стваралаштва
ПОЕТИКУМ

Библиотека
ИЗБОР
књига трећа

За издавача
Иван Новчић

Уредништво
Александар Марић
Иван Новчић
Драган Грбовић

Идејно решење корица
Александар Марић

Контакт редакције
konkurspoetikum@gmail.com

Штампа
Пресинг, Младеновац

Краљево
2021.

Тираж
300

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1

821.163.41.09-1 Новчић И.

НОВЧИЋ, Иван, 1972-

Љубав у Халдерну : избор из поезије / Иван Новчић. -
Краљево : Центар за афирмацију стваралаштва Поетикум,
2021 (Младеновац : Пресинг). - 103 стр. ; 20 см. -
(Библиотека Избор ; књ. 3)

Тираж 300. - Стр. 5-11: Певање из кавеза или Галиција под водом /
Александар Марић.

ISBN 978-86-81722-28-2

а) Новчић, Иван (1972-) -- Поезија

COBISS.SR-ID 32878601